

Lausunto

20.05.2021

Asia: VN/463/2021

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta lastensuojelulain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden asiakasmitoitus 35 lasta/sosiaalityöntekijä vuoden 2022 alusta ja 30 lasta/sosiaalityöntekijä vuoden 2023 alusta. (13 b §). Mitä vaikutuksia näette ehdotuksella olevan?

On hyvä asia, että lakiin määritetään asiakasmitoitus, mutta määrän tulisi olla vielä matalampi. Laadukas työote ja systeeminen työote edellyttävät pienempää asiakasmäärää 25/20 lasta/sosiaalityöntekijä. Haasteena on työntekijöiden saatavuus ja se, kuinka työolosuhteisiin vaikutetaan niin, että työntekijät pysyisivät. Pelkkä asiakasmitoitus ei ratkaise lastensuojelun kriisiä. Kun SHL:n mukaiset palvelut vahvistuvat, lastensuojelussa tulee olemaan entisestään haastavampia asiakkaita. Lisäksi lakimuutoksen myötä sosiaalityöntekijän velvollisuudet tulevat kasvamaan, jonka vuoksi asiakasmäärän tulee olla riittävän pieni laadukkaan lastensuojelun toteuttamiseksi.

2. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi lastensuojeluviranomaisen kansainvälisestä toimivallasta (17 §), lastensuojelun järjestämis- ja kustannusvastuusta kansainvälisissä tilanteissa (17 a §) sekä lastensuojelun tarpeen arvioinnista ulkomailla (17 b §). Selkiyttääkö sääntely rajat ylittäviä tilanteita?

Kyllä.

3. Esityksessä ehdotetaan säädettävän lapsen sosiaalihuollon asian vireille tulosta ja lapsen palvelutarpeen arvioinnista (26 §). Onko ehdotettu sääntely selkeä?

Kyllä. On hyvä, että lainsäädännössä vahvistetaan monialaisen yhteistyön tärkeyttä arvioinnissa.

4. Esityksessä ehdotetaan säädettävän tehostetusta avohuollon tukitoimesta (37 b §). Mikä on näkemyksenne sääntelyn selkeydestä suhteessa muihin lastensuojelun avohuollon palveluihin?

Sääntely ei ole erityisen selkeä ja vaatisi kunnissa paljon pohdintaa siitä, millä tavoin tällainen palvelukokonaisuus toteutetaan. Tarkoitetaanko tehostetulla avohuollon tukitoimella käytännössä kotiin tehtävää perhekuntoutusta? Jos ei, miten nämä eroavat toisistaan? Toisaalta sääntely jättää tilaa räätälöidä tehostettua tukea perheen tarpeiden mukaisesti. Toisaalta se tällöin mahdollistaa eri alueille hyvin erilaiset tulkinnat ja toimintatavat. Tavoitteena tehostettu avohuollon tukitoimi on hyvä asia, mutta se, kuinka tämä pystytään monitoimijaisesti ja tehokkaasti räätälöimään, vaati

huomattavia resursseja, kehittämistyötä ja tutkimustietoa. Palvelun ja tuen järjestäminen monitoimijaisesti on tavoiteltavaa ja lisäarvoa tuovaa, mutta kehittämistyötä tulisi tehdä järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti ja sitä tulisi arvioida.

5. Onko esityksessä ehdotettu 49 a §:n 2 momentin c-kohdan päihdehoidon vieroitushoidon ja kuntoutuksen sekä sijaishuollon integroitua palvelu ja sitä koskeva päätöksenteko (49 b §) sääntelyltään selkeä ja toteutettavissa käytännössä?

Sääntely on selkeä ja toteutettavissa käytännössä, jos on riittävästi monialaista osaamista omaavia kuntoutuspaikkoja, joissa tätä palvelua voidaan toteuttaa.

6. Esityksessä ehdotetaan erityisen huolenpidon palvelun tuottamisen keskittämistä julkisen sektorin toimijoille (60 d §). Muutokseen esitetään pitkää siirtymäaika vuoteen 2026 asti. Mitä käytännön vaikutuksia näette ehdotuksilla olevan?

Tärkeintä on huomioida riittävän pitkä siirtymäaika, jotta julkinen sektori pystyy varautumaan riittävällä tavalla erityisen huolenpidon jaksojen paikkojen järjestämiseen ja riittävyyteen. Tälläkin hetkellä EHO-paikkoihin on pitkät jonot, joten ko. paikkoja ei ole tarkoituksenmukaisesti käytettävissä. Vaarana on, että kunnalliset laitokset alkavat toimimaan EHO-paikkoina ilman riittävän vankkaa asiantuntemusta ja osaamista. Huolehditava siitä, että yksityisissä laitoksissa oleva EHO-osaaminen saadaan hyödynnettyä myös tulevaisuuden palveluntuotannossa. EHO-paikkojen palveluiden laadun tasalaatuisuutta tulee valvoa ja osaamisen tulee olla korkealaatuisinta lastensuojelun laitoshoidon.

7. Esityksessä ehdotetaan vähimmäishenkilöstömitoituksia vaativan sijaishuollon ja erityisen huolenpidon palveluihin (59 a §). Mitoitukset porrastetaan vuosille 2022–2026, täysimääräisinä mitoitus tulisivat voimaan vuonna 2026. Mitä käytännön vaikutuksia näette ehdotuksella olevan?

Laadukkaan sijaishuollon toteuttamisessa riittävä henkilöstömäärä on avainasemassa laadukkaan palvelun tuottamiseksi. Palkkausta ja työoloja tulisi tarkastella laajemmassa kokonaisuudessa. Henkilöstöresurssin lisääminen voi vaikuttaa positiivisesti työntekijöiden saatavuuteen ja pysyvyyteen.

8. Esityksessä ehdotetaan uutta säännöstä kiinnipitämisestä lapsen laitoksesta poistumisen estämiseksi (68 a §). Onko sääntely riittävän selkeä ja millaisia käytännön vaikutuksia näette ehdotuksella olevan?

Täsmennykset ovat selkeitä. Terveystieteiden arvio saaminen lapsen tilanteesta on tärkeää (jos lapsella paljon kiinnipitoja) arvioitaessa lapsen edun mukaisia ratkaisuja.

Säännös mahdollistaa kiinnipitämisen lapsen poistumisen estämiseksi vain, jos liikkumisvapautta on jo rajoitettu. Tarve lapsen poistumisen estämiseksi saattaa kuitenkin tulla myös tilanteissa, jossa rajoituspäätöstä ei ole vielä tehtynä.

9. Esityksessä ehdotetaan muutettavan luvatta laitoksesta poistuneen lapsen palauttamista koskevaa nykyistä säännöstä (69 a §) siten, että siinä säädetty kiinniottaminen mahdollistaa poliisille toimivallan lapsen kiinniottamiseksi virka-apuna. Poliisin virka-avun antamisesta säädetään tarkemmin uudessa 69 b §:ssä. Onko ehdotettujen 69 a § ja 69 b § sääntely riittävän selkeä ja millaisia käytännön vaikutuksia näette ehdotuksilla olevan?

Sääntely on selkeä ja tarpeellinen sekä jäsentää poliisin ja lastensuojelun yhteistyötä.

10. Esitys sisältää muutoksia työryhmän ehdotuksiin päihdehoidon vieroitushoidon ja kuntoutuksen sekä erityisen huolenpidon jakson aikana tehtävistä rajoitustoimenpiteistä ja yhteydenpidon erityisestä rajoittamisesta (71 § ja 72 §). Millaisia vaikutuksia ehdotetuilla muutoksilla näette olevan lapsen päihdehoidon vieroitushoidon ja kuntoutuksen sekä erityisen huolenpidon jakson toteuttamiseen?

Lisäykset ovat välttämättömiä päihdehoidon vieroituksen ja kuntoutuksen sekä erityisen huolenpidon toimivalle ja lapsen edun mukaiselle toteutukselle.

Kehon ulkoisen tarkastuksen tulisi voida suorittaa myös sosiaalihuollon ammattihenkilö.

11. Vapaamuotoiset huomiot edellä mainittuihin säännöksiin:

-

Heikkilä Marja
Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus